

**НАГЛАСИ И УПОТРЕБА НА
ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА СРЕД
УЧЕНИЦИТЕ В ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП
НА ОБРАЗОВАНИЕ
(5-7 КЛАС)
В УЧИЛИЩАТА НА ТЕРИТОРИЯТА НА
СОФИЯ ОБЛАСТ
ДЕКЕМВРИ, 2025 г.**

**СОЦИАЛНИ, ПОЛИТИЧЕСКИ И МАРКЕТИНГОВИ
ПРОУЧВАНИЯ**

София 1404, кв. „Манастирски ливади“, ул. „Костенски водопад“, бл. 21, вх. А, ап. 4, тел.02/ 963 43 90
е-mail: sova-5@intech.bg, www.sovaharris.com

**Сова
ХарисTM**

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. СЕМЕЙСТВО, СОЦИАЛНА СРЕДА И ОБКРЪЖЕНИЕ	4
1. СТРУКТУРА НА СЕМЕЙСТВОТО	4
2. ОТНОШЕНИЯ СЪС СЕМЕЙСТВОТО И ОБКРЪЖЕНИЕТО	7
3. СВОБОДНО ВРЕМЕ	13
4. ОТНОШЕНИЯ СЪС СЪУЧЕНИЦИТЕ. НАГЛАСИ КЪМ РАЗГОВОРИТЕ ПО ВАЖНИ ТЕМИ..	18
II. НАГЛАСИ КЪМ УПОТРЕБАТА НА ЦИГАРИ	26
III. НАГЛАСИ КЪМ УПОТРЕБАТА НА АЛКОХОЛ.....	30
IV. НАГЛАСИ КЪМ УПОТРЕБАТА НА НАРКОТИЦИ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
IV.1. УПОТРЕБА НА НАРКОТИЦИ, ВИДОВЕ УПОТРЕБЯВАНИ НАРКОТИЦИ, ПРИЧИНА ЗА ПЪРВА УПОТРЕБА, НАЧИНИ НА СНАБДЯВАНЕ	39
V. НАГЛАСИ ОТНОСНО РИСКОВЕТЕ И ПРОБЛЕМИТЕ ЗА ОБЩЕСТВОТО, КОИТО ПОРАЖДАТ УПОТРЕБАТА НА ТЮТЮН, АЛКОХОЛ И НАРКОТИЦИ	52
VI. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ИЗСЛЕДВАНАТА СЪВКУПНОСТ	57
VII. ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....	59
VII.1. ОСНОВНИ ИЗВОДИ	59
VII.2. ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ	64

В периода 5 – 26 ноември 2025 година беше проведено проучване, представително за учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област, в следните населени места: Етрополе, Сливница, Самоков, Ботевград, Своге, Божурище, Ихтиман. В проучването взеха участие общо 1025 ученици от 51 паралелки, съгласно предварително изготвена и одобрена извадка.

Целта на проучването е да се установят навиците и нагласите на учениците, свързани с техния начин на живот, обкръжението, употребата на цигари, алкохол и наркотици, информираността и нагласите относно употребата им.

Проучването е проведено с въпросник на хартиен носител и с въпросник в онлайн вариант за провеждане на анкетата чрез онлайн асистирана регистрация на отговорите (CAWI метод).

Преди провеждането на анкетното проучване беше потърсено съгласието на родителите за участието на тяхното дете в проучването. В проучването взеха участие само ученици, чиито родители са дали съгласието си.

I. Семейство, социална среда и обкръжение

1. Структура на семейството

Данните от проучването сочат, че 88,4% от учениците от 5, 6 и 7 клас от училищата на територията на София област (в анализа наричани за краткост учениците) живеят заедно с двамата си родители, това са 88,5% от учениците в 5-ти клас, 88,5% от тези в 6-ти клас и 88,1% от учениците от 7-ми клас. 58,0% от учениците живеят и с брат/я и/или сестра/и, това са 61,9% от учениците в 5-ти клас, 59,7% от тези в 6-ти клас и 52,4% от 7-ми клас (Графика 1).

6,1% от учениците от 5, 6 и 7 клас живеят само с майка си. Това са 6,3% от 5-ти клас, 5,0% от 6-ти клас и 7,1% от 7-ми клас, като в болшинството от случаите, в които учениците живеят само с майка си, основната причина за това е, че родителите са разведени или разделени (не са разведени, но не живеят заедно) – 84,1%. Друга причина, която посочват учениците, които живеят само с майка си е, че баща им е починал – 15,9%.

4,2% от учениците живеят само с баща си: 4,6% от учениците в 5-ти клас, 4,4% от учениците в 6-ти клас и 3,6% от учениците в 7-ми клас. Като основна причина, посочена от учениците е, че родителите са разведени или разделени. Друга причина, която посочват 11,6% от учениците, които живеят

само с баща си е, че майка им е починала.

В Таблица 1 е представено разпределението по класове.

Графика 1: Живеят ли децата от 5-7 в училищата в София област с двамата си родители и/или брат(я)/ сестра(и), (%)

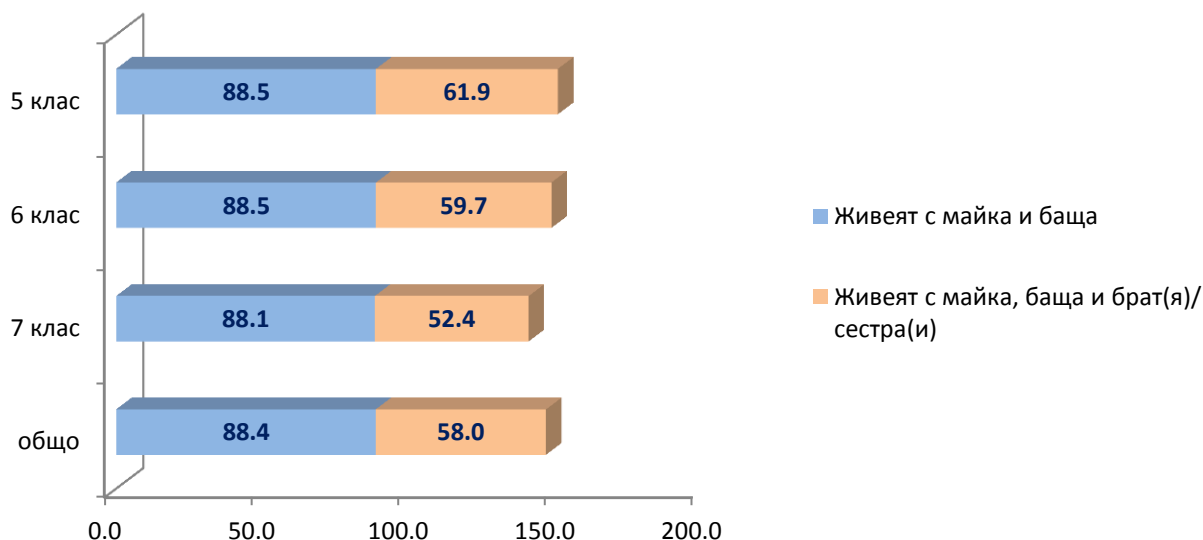

Таблица 1: Живеят ли децата в София област само с единия си родител

		В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
		5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
живее само с майка си	Да	6,3%	5,0%	7,1%	6,1%
	Не	93,7%	95,0%	92,9%	93,9%
живее само с баща си	Да	4,6%	4,4%	3,6%	4,2%
	Не	95,4%	95,6%	96,4%	95,8%

21,1% от учениците 5-7 клас заявяват, че живеят с майка и баща, както и с други роднини (баба, дядо, друг роднина, партньор на майката/бащата, вуйчо/чичо, вуйна/леля, братовчеди). Това са декларирали 21,2% от учениците от 5-ти клас, 23,5% от учениците в 6-ти клас и 18,5% от учениците в 7-ми клас.

В Таблица 2 представяме по клас декларациите на учениците от 5, 6 и 7 клас по отношение състава на тяхното домакинство.

Таблица 2

С КОГО СТЕ ЖИВЯЛИ ПОСТОЯННО В ЕДНО ЖИЛИЩЕ ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА? (повече от 1 отговор)		В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
		5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
С баща ми	брой	325	316	308	949
	% по колоната	93,1%	92,9%	91,7%	92,6%
С майка ми	брой	331	318	320	969
	% по колоната	94,8%	93,5%	95,2%	94,5%
С брат/я	брой	133	129	105	367
	% по колоната	38,1%	37,9%	31,3%	35,8%
Със сестра/ сестри	брой	113	117	100	330
	% по колоната	32,4%	34,4%	29,8%	32,2%
С баба/дядо	брой	86	97	80	263
	% по колоната	24,6%	28,5%	23,8%	25,7%
С партньор на майката, бащата	брой	1	1	1	3
	% по колоната	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
С леля/вуйна, чичо/вуйчо	брой	11	9	9	29
	% по колоната	3,2%	2,6%	2,7%	2,8%
С братовчеди	брой	5	4	4	13
	% по колоната	1,4%	1,2%	1,2%	1,3%

2. Отношения със семейството и обкръжението

Учениците споделят, че най-често влизат в конфликт с приятели, връстници или съученици (34,8%). Това споделят 36,7% от момчетата 32,5% от момичетата от 5-ти клас, 36,3% от момчетата и 36,0% от момичетата от 6-ти клас, 32,9% от момчетата и 35,1% от момичетата от 7-ми клас. На следващо място учениците отбелязват, че влизат в конфликт с братя и/или сестри и други роднини (24,1%), с родителите си (19,9%), с учителите (4,7%), с възрастни извън семейството (2,3%). 35,4% от учениците споделят, че не влизат в конфликт с никого.

Декларациите на учениците относно това с кого влизат най-често в конфликт, по клас и пол, са представени в Таблица 3.

Таблица 3

ЖИВОТЪТ НЕРЯДКО ПРЕДЛАГА КОНФЛИКТНИ СИТУАЦИИ. ВИЕ С КОГО НАЙ-ЧЕСТО ВЛИЗАТЕ В КОНФЛИКТ? (Повече от 1 отговор)		В КОЙ КЛАС СТЕ?			КАКЪВ Е ВАШИЯТ ПОЛ?		Общо
		5-ти	6-ти	7-ми	Мъжки	Женски	
С родителите ми	брой	53	67	84	87	117	204
	%	15,2%	19,7%	25,1%	17,1%	22,7%	19,9%
С брат, сестра и други роднини	брой	90	81	76	116	131	247
	%	25,8%	23,8%	22,7%	22,8%	25,4%	24,1%
С учители	брой	9	18	21	25	23	48
	%	2,6%	5,3%	6,3%	4,9%	4,5%	4,7%
С възрастни извън семейството	брой	4	9	11	17	7	24
	%	1,1%	2,6%	3,3%	3,3%	1,4%	2,3%
С приятели, връстници или съученици	брой	120	123	114	180	177	357
	%	34,4%	36,2%	34,0%	35,4%	34,4%	34,8%
Не влизам в конфликт с никого	брой	129	113	121	180	183	363
	%	37,0%	33,2%	36,1%	35,4%	35,5%	35,4%

Когато изпаднат в затруднени ситуации, учениците най-често се обръщат към семейството си (82,4%). Следват приятелите (33,3%) и учителите (8,0%). 12,4% от учениците твърдят, че се справят сами в трудни ситуации и не се обръщат към никого.

Най-често в трудни ситуации, към семейството се обръщат учениците от 6-ти клас (84,7%) и от 5-ти клас (84,5%). С най-нисък дял са учениците от 7-ми клас, като 78,0% са споделили, че при трудни ситуации се обръщат към семейството си.

В трудни ситуации, по-често към приятелите се обръщат учениците от 7-ми клас (36,6%), следват учениците в 5-ти клас (33,5%) и 29,7% от учениците в 6-ти клас. (Таблица 4).

Таблица 4

КЪМ КОГО НАЙ-ЧЕСТО СЕ ОБРЪЩАТЕ В ТРУДНИ ЗА ВАС СИТУАЦИИ? (Повече от 1 отговор)		КЛАС			Общо
		5-ти	6-ти	7-ми	
Семейството	брой	295	288	262	845
	%	84,5	84,7	78,0	82,4
Приятелите	брой	117	101	123	341
	%	33,5	29,7	36,6	33,3
Учителите	брой	39	22	21	82
	%	11,2	6,5	6,3	8,0
Друг	брой	2	2	3	7
	%	0,6	0,6	0,9	0,7
Не се обръщам към никого, опитвам се да се справя сам/а	брой	31	43	53	127
	%	8,9	12,6	15,8	12,4

По отношение на пола се наблюдават следните различия между декларациите на момичетата и момчетата към кого най-често се обръщат в трудни ситуации:

✓ Към семейството си се обръщат 82,3% от момчетата и 86,4% от момичетата в 5-ти клас.

✓ Към приятелите си се обръщат 29,1% от момчетата и 37,2% от момичетата в 5-ти клас, 23,7% от момчетата и 37,3% от момичетата в 6-ти клас, 34,2% от момчетата и 38,9% от момичетата в 7-ми клас.

✓ Към учителите се обръщат 6,8% от момчетата и 5,7% от момичетата в 7-ми клас.

✓ Не се обръщат към никого 10,8% от момчетата и 7,3% от момичетата в 5-ти клас.

Не се откриват други съществени различия от общото разпределение в декларациите на учениците, по отношение на това, към кого се обръщат когато са в трудни за тях ситуации.

4,4% от учениците от 5, 6 и 7 клас в София-област декларират, че са бягали от къщи (3,2% от 5-ти клас, 5,0% от 6-ти клас, 5,1% от 7-ми клас).

52,2% от учениците заявяват, че не им се е случвало да искат да избягат от къщи, защото не са имали причина. Това твърдят 56,7% от петокласниците, 51,2% от учениците в 6-ти клас, 48,5% от учениците в 7-ми клас.

27,0% от учениците заявяват, че не биха си позволили да избягат от къщи. 16,4% споделят, че понякога им се е искало да избягат от къщи. Подробно отговорите на учениците са представени в Таблица 5.

Таблица 5

СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДА ИСКАТЕ ДА ИЗБЯГАТЕ ОТ ВКЪЩИ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5 -ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Да, дори съм го правил/а	3,2%	5,0%	5,1%	4,4%
Да, понякога	11,5%	15,9%	22,0%	16,4%
Не бих си го позволил/а	28,7%	27,9%	24,4%	27,0%
Не, защото не е имало причина	56,7%	51,2%	48,5%	52,2%

По отношение на пола наблюдаваме различия между декларациите на момичетата и момчетата:

✓ 31,6% от момчетата и 26,2% от момичетата в 5-ти клас споделят, че не биха си позволили да избягат от къщи.

✓ 56,3% от момчетата и 44,7% от момичетата в 6-ти клас, 52,2% от момчетата и 45,1% от момичетата в 7-ми клас споделят, че не е имало причина да избягат от къщи.

✓ 5,1% от момчетата и 1,6% от момичетата в 5-ти клас споделят, че са бягали от къщи.

Отговорите на учениците по клас и пол са представени в Таблица 5.1.

Таблица 5.1

СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДА ИСКАТЕ ДА ИЗБЯГАТЕ ОТ ВКЪЩИ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?					
	5-ти клас		6-ти клас		7-ми клас	
	момчета	момичета	момчета	момичета	момчета	момичета
Да, дори съм го правил/а	5,1%	1,6%	3,7%	6,7%	6,8%	3,4%
Да, понякога	8,2%	14,1%	13,2%	19,3%	16,1%	27,4%
Не бих си го позволил/а	31,6%	26,2%	26,8%	29,3%	24,8%	24,0%
Не, защото не е имало причина	55,1%	58,1%	56,3%	44,7%	52,2%	45,1%

58,3% от учениците споделят, че не им се е случвало да се чувстват предавани от близките си. Това твърдят 63,0% от учениците в 5-ти клас, 59,1% от учениците в 6-ти клас и 52,7% от учениците в 7-ми клас. 32,0% от учениците заявяват, че понякога са се чувствали предадени от близките си, това са 29,8% от учениците в 5-ти клас, 29,4% от тези в 6-ти клас, 36,9% от учениците в 7-ми клас, а 9,7% споделят, че често имат такова чувство (7,2% от 5-ти клас, 11,5% от 6-ти клас и 10,4% от 7-ми клас). Резултатите са представени в Таблица 6.

Наблюдават се следните различия в отговорите на момичетата и момчетата на въпроса „Случвало ли ви се е да се чувствате предаден(а) от близките си:

✓ Отговор „Да, често“ са дали 8,4% от момчетата и 15,3% от момичетата в 6-ти клас, 8,7% от момчетата и 12,0% от момичетата в 7-ми клас.

✓ Отговор „Понякога съм се чувствал/а така“ са дали 23,4% от момчетата и 35,1% от момичетата в 5-ти клас, 28,6% от момчетата и 44,6% от момичетата в 7-ми клас.

✓ Отговор „Не“ са дали 70,9% от момчетата и 56,5% от момичетата в 5-ти клас; 62,1% от момчетата и 55,3% от момичетата в 6-ти клас, 62,7% от

момчетата и 43,4% от момичетата в 7-ми клас.

Таблица 6

СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДА СЕ ЧУВСТВАТЕ ПРЕДАДЕН(А) ОТ БЛИЗКИТЕ СИ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Да, често	7,2%	11,5%	10,4%	9,7%
Понякога съм се чувствал/а така	29,8%	29,4%	36,9%	32,0%
Не	63,0%	59,1%	52,7%	58,3%

Не е за пренебрегване делът на учениците (41,7%), които твърдят, че често или понякога са се чувствали предавани от близките си. Това би могло да доведе както до това тези деца да се затворят в себе си, да станат по-необщителни и да избягват да споделят проблемите си, така и до прибегване до нарочни дейности, които да привлекат вниманието към тях. В подкрепа на това твърдение са следните декларации на тези ученици:

- 6,1% вече са бягали от къщи, при общ дял за София област – 4,4%.
- 19,2% вече са пушили цигари, при общ дял за София област – 16,4%.
- 37,7% вече са пили алкохол, при общ дял за София област – 28,9%.
- 3,0% вече са употребявали наркотици, при общ дял за София област – 3,3%.

3. Свободно време

Свободното си време учениците най-често прекарват с приятели – 69,8%. Това споделят 65,9% от учениците в 5-ти клас, 70,6% от тези в 6-ти клас и 72,9% от 7-ми клас.

Спортуват 41,8% от учениците. Това споделят 45,0% от учениците в 5-ти клас, 42,1% от учениците в 6-ти клас и 38,1% от тези в 7-ми клас.

38,9% от учениците гледат телевизия. Такъв отговор дават 41,0% от учениците в 5-ти клас, 40,3% от тези в 6-ти клас и 35,4% от учениците в 7-ми клас.

Играят на компютърни игри вкъщи 35,2% от учениците. Това са 37,5% от учениците в 5-ти клас, 35,3% от учениците в 6-ти и 32,7% от учениците в 7-ми клас.

18,6% от учениците в свободното си време посещават частни уроци. Така са отговорили 16,6% от учениците в 5-ти клас, 17,9% от 6-ти клас, 21,4% от учениците в 7-ми клас. С нови неща експериментират 11,6% от учениците, а 7,3% прекарват времето си в заведения. 8,7% от учениците споделят, че обикновено са сами.

Различни обаче са начините, по които момичетата и момчетата от отделните класове прекарват свободното си време. Съществена разлика в процентите на отговорите на момичетата и момчетата има при следните отговори:

✓ „Прекарвам времето си с приятели“ – такъв отговор дават 67,4% от момчетата и 74,7% от момичетата в 6-ти клас, 69,6% от момчетата и 76,0% от момичетата в 7-ми клас.

✓ Спортуват 49,5% от момчетата и 32,7% от момичетата в 6-ти клас, 48,7% от момчетата и 41,9% от момичетата в 5-ти клас.

✓ Гледат телевизия 36,1% от момчетата и 45,0% от момичетата в 5-ти клас.

✓ Игрят компютърни игри вкъщи 46,8% от момчетата и 29,8% от момичетата в 5-ти клас, 48,4% от момчетата и 18,7% от момичетата в 6-ти клас, 47,2% от момчетата и 19,4% от момичетата в 7-ми клас.

✓ Посещават частни уроци 19,9% от момчетата и 22,9% от момичетата в 7-ми клас.

✓ „Експериментирам с нови неща“ – такъв отговор дават 12,0% от момчетата и 20,9% от момичетата в 5-ти клас.

В Таблица 7 са представени отговорите на учениците по класове, които събират над 3%.

Таблица 7

КАК ПРЕКАРВАТЕ ОБИКНОВЕНО СВОБОДНОТО СИ ВРЕМЕ? (повече от 1 отговор)		момчета			момичета		
		5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас
Прекарвам времето си с приятели	брой	97	128	112	133	112	133
	%	61,4%	67,4%	69,6%	69,6%	74,7%	76,0%
Прекарвам времето си в кафенета и заведения	брой	6	12	11	13	14	19
	%	3,8%	6,3%	6,8%	6,8%	9,3%	10,9%
Спортувам	брой	77	94	63	80	49	65
	%	48,7%	49,5%	39,1%	41,9%	32,7%	37,1%
Гледам телевизия	брой	57	74	59	86	63	60
	%	36,1%	38,9%	36,6%	45,0%	42,0%	34,3%
Играя компютърни игри вкъщи	брой	74	92	76	57	28	34
	%	46,8%	48,4%	47,2%	29,8%	18,7%	19,4%
Посещавам частни уроци	брой	24	33	32	34	28	40
	%	15,2%	17,4%	19,9%	17,8%	18,7%	22,9%
Експериментирам с нови неща	брой	19	10	13	40	21	16
	%	12,0%	5,3%	8,1%	20,9%	14,0%	9,1%
Обикновено съм сам(а)	брой	9	21	7	19	15	18
	%	5,7%	11,1%	4,3%	9,9%	10,0%	10,3%

Време в Интернет

34,2% от учениците споделят, че прекарват в Интернет 2-3 часа дневно. Така отговарят 38,1% от учениците в 5-ти клас, 30,3% от тези в 6-ти клас и 34,2% от учениците в 7-ми клас. 20,2% декларират, че прекарват в Интернет около 4-5 часа дневно (14,0% от 5-ти клас, 25,0% от 6-ти клас, 21,7% от 7-ми клас). 18,1% от учениците прекарват в интернет пространството около час дневно. Това са 21,8% от учениците в 5-ти клас, 18,5% от тези в 6-ти клас и 14,0% от учениците в 7-ми клас. 18,8% от учениците прекарват в глобалната мрежа 6 и повече часа дневно (12,6% от 5-ти клас, 19,7% от 6-ти клас, 24,4% от 7-ми клас). 6,5% са тези, които прекарват в интернет пространството до половин час на ден (10,9% от 5-ти клас, 5,3% от 6-ти клас, 3,3% от 7-ми клас). 0,8% от учениците са споделили, че не използват Интернет.

Данните са представени в Таблица 8.

Таблица 8

КОЛКО ВРЕМЕ ПРЕЗ ДЕНЯ ОБИКНОВЕНО ПРЕКАРВАТЕ В ИНТЕРНЕТ ПРОСТРАНСТВОТО?	В КОЙ КЛАС СТЕ? (%)			
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	Общо
До 30 минути	10,9%	5,3%	3,3%	6,5%
Около час	21,8%	18,5%	14,0%	18,1%
Около 2-3 часа	38,1%	30,3%	34,2%	34,2%
Около 4-5 часа	14,0%	25,0%	21,7%	20,2%
6 и повече часа	12,6%	19,7%	24,4%	18,8%
Не използвам Интернет	1,1%	0,6%	0,6%	0,8%

Откриват се съществени различия в декларациите на момчетата и момичетата от различните класове по отношение на прекараното време дневно в интернет пространството:

✓ 17,1% от момчетата и 25,7% от момичетата в 5-ти клас заявяват, че престоят им в интернет пространството е около час.

✓ 34,2% от момчетата и 25,3% от момичетата в 6-ти клас, 38,5% от момчетата и 30,3% от момичетата в 7-ми клас прекарват в Интернет около 2-3 часа.

✓ 18,9% от момчетата и 32,7% от момичетата в 6-ти клас прекарват около 4-5 часа дневно в Интернет.

✓ 4,2% от момчетата и 6,7% от момичетата в 6-ти клас споделят, че прекарват до 30 минути дневно в Интернет.

В Таблица 9 е представено разпределението на отговорите на учениците по класове и пол.

Таблица 9

КОЛКО ВРЕМЕ ПРЕЗ ДЕНЯ ОБИКНОВЕНО ПРЕКАРВАТЕ В ИНТЕРНЕТ ПРОСТРАНСТВОТО?	В КОЙ КЛАС СТЕ?					
	5-ти клас		6-ти клас		7-ми клас	
	момчета	момичета	момчета	момичета	момчета	момичета
До 30 минути	12,0%	9,9%	4,2%	6,7%	3,7%	2,9%
Около час	17,1%	25,7%	18,4%	18,7%	14,3%	13,7%
Около 2-3 часа	39,2%	37,2%	34,2%	25,3%	38,5%	30,3%
Около 4-5 часа	15,8%	12,6%	18,9%	32,7%	20,5%	22,9%
6 и повече часа	13,3%	12,0%	22,6%	16,0%	20,5%	28,0%
Не използвам Интернет	1,3%	1,0%	1,1%	0,0%	0,0%	1,1%

Отсъствие от училище

Съгласно отговорите на учениците, 52,9% от тях не са пропускали учебни дни, по извинителни причини за последните 30 дни (57,6% от 5-ти клас, 48,2% от 6-ти клас и 52,7% от 7-ми клас).

По неизвинителни причини нямат отсъствия 69,9% от учениците (71,9% от 5-ти клас, 67,4% от 6-ти клас и 70,2% от 7-ми клас).

Таблица 10

КОЛКО УЧЕБНИ ДНИ СТЕ ПРОПУСНАЛИ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 30 ДНИ:	В КОЙ КЛАС СТЕ?						Общо	
	5-ти клас		6-ти клас		7-ми клас		по извинителни причини	по неизвинителни причини
	по извинителни причини	по неизвинителни причини	по извинителни причини	по неизвинителни причини	по извинителни причини	по неизвинителни причини		
ниито един	57,6%	71,9%	48,2%	67,4%	52,7%	70,2%	52,9%	69,9%
1-2	15,8%	13,2%	23,2%	15,6%	18,5%	11,3%	19,1%	13,4%
3-5	11,7%	6,3%	12,1%	8,5%	12,5%	6,3%	12,1%	7,0%
над 5	14,6%	8,0%	15,9%	8,5%	16,4%	11,0%	15,6%	9,2%
Без отговор	0,3%	0,6%	0,6%	0,0%	0,0%	1,2%	0,3%	0,6%

Наблюдават се известни различия в отговорите на момчетата и момичетата по отношение на пропускането на учебни дни през последните 30 дни:

✓ 51,6% от момчетата и 44,0% от момичетата от 6-ти клас, 49,7% от момчетата и 55,4% от момичетата в 7-ми клас споделят, че не са отсъствали от училище по извинителни причини.

✓ 13,3% от момчетата и 17,8% от момичетата в 5-ти клас твърдят, че са отсъствали 1-2 дни по извинителни причини през последните 30 дни.

✓ 8,9% от момчетата и 14,1% от момичетата от 5-ти клас, са декларирали, че са пропуснали 3-5 учебни дни през последните 30 дни по извинителни причини.

✓ 30,3% от момчетата и 9,9% от момичетата от 5-ти клас, 12,1% от момчетата и 20,7% от момичетата в 6-ти клас са декларирали, че са пропуснали над 5 учебни дни през последните 30 дни по извинителни причини.

✓ 69,6% от момчетата и 73,8% от момичетата в 5-ти клас, 73,2% от момчетата и 60,0% от момичетата в 6-ти клас, 65,8% от момчетата и 74,3% от момичетата в 7-ми клас твърдят, че не са отсъствали от училище по неизвинителни причини.

✓ 13,7% от момчетата и 18,0% от момичетата в 6-ти клас, 13,7% от момчетата и 9% от момичетата в 7-ми клас споделят, че са пропуснали 1-2 дни по неизвинителни причини.

✓ 4,4% от момчетата и 7,9% от момичетата в 5-ти клас споделят, че са пропуснали 3-5 дни по неизвинителни причини.

✓ 12,7% от момчетата и 4,2% от момичетата в 5-ти клас, 6,35 от момчетата и 11,3% от момичетата в 6-ти клас споделят, че са пропуснали над 5 дни по неизвинителни причини.

4. Отношения със съучениците. Нагласи към разговорите по важни теми

36,0% от учениците заявяват, че повечето от съучениците им ги харесват. Така смятат 30,4% от учениците в 5-ти клас, 34,7% от учениците в 6-ти клас и 43,2% от учениците в 7-ми клас. На въпроса „Смятате ли, че Вашите съученици Ви харесват?“, 23,4% от учениците дават отговор „Да, но само и тези, които аз харесвам“. Така са отговорили 24,1% от учениците в 5-ти клас, 24,7% от 6-ти клас и 21,4% от 7-ми клас. Отговор „Понякога ми се струва, че не ме харесват достатъчно“ са дали 7,6% от учениците (10,3% от 5-ти клас, 6,8% от 6-ти клас и

5,7% от 7-ми клас); отговор „Повечето не ме харесват“ са дали 7,1% от учениците (6,3% от 5-ти клас, 9,7% от 6-ти клас и 5,4% от 7-ми клас), „Това не ме интересува“ са отговорили 24,7% от учениците – 27,8% от 5-ти клас, 23,2% от 6-ти клас и 22,9% от 7-ми клас. (Таблица 11).

Таблица 11

СМЯТАТЕ ЛИ, ЧЕ ВАШИТЕ СЪУЧЕНИЦИ ВИ ХАРЕСВАТ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Да, повечето от тях	30,4%	34,7%	43,2%	36,0%
Да, но само тези, които и аз харесвам	24,1%	24,7%	21,4%	23,4%
Понякога ми се струва, че не ме харесват достатъчно	10,3%	6,8%	5,7%	7,6%
Повечето не ме харесват	6,3%	9,7%	5,4%	7,1%
Това не ме интересува	27,8%	23,2%	22,9%	24,7%
Без отговор	1,1%	0,9%	1,5%	1,2%

По отношение на мнението на момчетата и момичетата се наблюдават следните различия:

✓ 31,6% от момчетата и 38,7% от момичетата в 6-ти клас заявяват, че според тях повечето им съученици ги харесват.

✓ 28,9% от момчетата и 19,3% от момичетата от 6-ти клас дават отговор „Да, но само тези, които аз харесвам“.

✓ 8,9% от момчетата и 11,5% от момичетата от 5-ти клас отговарят „Понякога ми се струва, че не ме харесват достатъчно“.

✓ 7,4% от момчетата и 12,7% от момичетата в 6-ти клас, са споделили, че повечето от техните съученици не ги харесват.

✓ 31,0% от момчетата и 25,1% от момичетата от 5-ти клас дават отговор „Това не ме интересува“.

Разговори за наркотиците

53,4% от учениците от 5, 6 и 7 клас в София област заявяват, че разговарят с родителите си по въпроси, свързани с употребата на наркотици. Това са декларирали 54,2% от учениците от 5-ти клас, 52,4% от учениците в 6-ти клас, 53,6% от учениците в 7-ми клас.

46,6% от учениците от 5, 6 и 7 клас твърдят, че не разговарят с родителите си по тези въпроси.

Съгласно мненията на момчетата и момчетата, се забелязва следното:

✓ 48,1% от момчетата и 59,2% от момчетата в 5-ти клас, 50,3% от момчетата и 56,6% от момчетата в 7-ми клас споделят, че разговарят с родителите си за наркотиците.

✓ 51,9% от момчетата и 40,8% от момчетата в 5-ти клас споделят, че не разговарят с родителите си по теми, свързани с наркотиците.

25,6% от учениците заявяват, че разговарят със съучениците и приятелите си извън училище за наркотици. Така твърдят 24,4% от учениците в 5-ти клас, 24,1% от учениците в 6-ти клас и 28,3% от учениците в 7-ми клас.

Много по-висок обаче е делът на учениците, които не разговарят за наркотици със съучениците и приятелите си извън училище (74,4%). Това твърдят 75,6% от петокласниците, 75,9% от учениците в 6-ти клас, 71,7% от учениците в 7-ми клас.

По отношение на пола се наблюдават следните различия в отговорите на момчетата и момчетата:

✓ 20,0% от момчетата и 29,3% от момчетата в 6-ти клас споделят, че разговарят за наркотици със съучениците и приятелите си извън училище.

✓ 80,0% от момчетата и 70,7% от момичетата в 6-ти клас споделят, че не разговарят извън училище със съучениците и приятелите си по теми, свързани с наркотиците.

С учители и педагогически съветници в училище за наркотици разговарят 39,2% от учениците. Това твърдят 37,8% от учениците в 5-ти клас, 45,6% от учениците в 6-ти клас и 34,2% от учениците в 7-ми клас.

Тук отново се наблюдава по-висок дял на учениците, които са отговорили, че не разговарят за наркотици с учители и педагогически съветници в училище (60,8%). Така са отговорили 62,2% от учениците в 5-ти клас, 54,4% от учениците в 6-ти клас, 65,8% от учениците в 7-ми клас.

По отношение на пола се отчитат следните различия в отговорите на момчетата и момичетата:

✓ 37,3% от момчетата и 31,4% от момичетата в 7-ми клас споделят, че разговарят с учители и педагогически съветници в училище.

✓ 62,7% от момчетата и 68,6% от момичетата в 7-ми клас споделят, че не разговарят в училище с учители и педагогически съветници по теми, свързани с наркотиците.

Таблица 12

РАЗГОВАРЯТЕ ЛИ ЗА УПОТРЕБАТА НА НАРКОТИЦИ С: (отговор на всеки ред)		5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	Общо
родителите си	Да	54,2%	52,4%	53,6%	53,4%
	Не	45,8%	47,6%	46,4%	46,6%
съучениците и приятелите си извън училище	Да	24,4%	24,1%	28,3%	25,6%
	Не	75,6%	75,9%	71,7%	74,4%
учители и педагогически съветници в училище	Да	37,8%	45,6%	34,2%	39,2%
	Не	62,2%	54,4%	65,8%	60,8%

Разговори по важни теми

⇒ **Тютюнопушене**

46,7% от учениците от 5, 6 и 7 клас мислят, че в училище трябва да се разговаря открито за тютюнопушенето. Такова е мнението на 43,3% от учениците в 5-ти клас, 49,1% от учениците в 6-ти клас и 47,9% от учениците в 7-ми клас. Разгледани по пол, с „Да“ са отговорили:

- ✓ 39,9% от момчетата и 46,1% от момичетата в 5-ти клас;
- ✓ 41,6% от момчетата и 58,7% от момичетата в 6-ти клас;
- ✓ 52,2% от момчетата и 44,0% от момичетата в 7-ми клас.

28,5% от учениците смятат, че не е необходимо в училище да се разговаря открито за тютюнопушенето, 24,8% нямат мнение по този въпрос.

⇒ **Сексуално възпитание**

29,9% от учениците са на мнение, че трябва открито да се разговаря в училище за сексуалното възпитание. Така отговарят 28,1% от учениците в 5-ти клас, 26,8% от учениците в 6-ти клас и 34,8% от учениците в 7-ми клас. Разгледани по пол, с „Да“ са отговорили:

- ✓ 27,8% от момчетата и 28,3% от момичетата в 5-ти клас.
- ✓ 21,6% от момчетата и 33,3% от момичетата в 6-ти клас.
- ✓ 32,9% от момчетата и 36,6% от момичетата в 7-ми клас.

Прави впечатление, че делът на учениците (40,6%), които смятат, че в училище не трябва да се разговаря открито за сексуалното възпитание и тези, които не могат да преценят/не знаят (29,6%) сумарно е много по-висок от този на учениците, които смятат, че трябва да се разговаря.

Разгледани по пол, че не трябва в училище открито да се говори за сексуалното възпитание смятат:

- ✓ 43,7% от момчетата и 44,0% от момичетата в 5-ти клас;
- ✓ 42,6% от момчетата и 37,3% от момичетата в 6-ти клас;
- ✓ 42,9% от момчетата и 32,6% от момичетата в 7-ми клас.

⇒ **Употреба на алкохол**

44,7% от учениците са на мнение, че в училище трябва открито да се разговаря за употребата на алкохол. Това споделят 39,8% от учениците в 5-ти клас, 49,4% от учениците в 6-ти клас и 44,9% от учениците в 7-ми клас.

Разгледани по пол, на това мнение са:

- ✓ 41,8% от момчетата и 38,2% от момичетата в 5-ти клас;
- ✓ 44,2% от момчетата и 56,0% от момичетата в 6-ти клас;
- ✓ 41,0% от момчетата и 48,6% от момичетата в 7-ми клас.

33,0% от учениците мислят, че в училище не трябва открито да се разговаря за употребата на алкохол, а 22,3% нямат мнение или не знаят.

⇒ **Употреба на наркотици**

46,5% от учениците са на мнение, че в училище трябва открито да се разговаря за употребата на наркотици. Такова мнение споделят 40,4% от учениците в 5-ти клас, 51,5% от 6-ти клас и 47,9% от 7-ми клас. Разгледани по пол, това са:

- ✓ 38,6% от момчетата и 41,9% от момичетата в 5-ти клас;
- ✓ 43,2% от момчетата и 62,0% от момичетата в 6-ти клас;
- ✓ 46,6% от момчетата и 49,1% от момичетата в 7-ми клас.

30,3% от учениците смятат, че в училище не трябва открито да се разговаря за употребата на наркотици. На това мнение са:

- ✓ 40,5% от момчетата и 37,7% от момичетата в 5-ти клас;
- ✓ 31,6% от момчетата и 20,0% от момичетата в 6-ти клас;
- ✓ 37,9% от момчетата и 27,4% от момичетата в 7-ми клас.

20,8% нямат мнение по този въпрос.

⇒ **Насилието в живота**

47,0% от учениците са на мнение, че в училище трябва открито да се разговаря за насилието в живота. Това твърдят 39,3% от учениците в 5-ти клас, 49,7% от 6-ти клас и 52,4% от 7-ми клас. Утвърдително за необходимостта открито да се разговаря в училище за насилието в живота отговарят и:

- ✓ 38,0% от момчетата и 40,3% от момичетата в 5 клас;
- ✓ 44,2% от момчетата и 56,7% от момичетата в 6 клас;
- ✓ 51,6% от момчетата и 53,1% от момичетата в 7 клас.

28,5% от учениците са на мнение, че в училище не трябва открито да се разговаря за насилието в живота, а 24,5% нямат мнение по този въпрос.

⇒ **Религията**

45,0% от учениците са на мнение, че в училище трябва открито да се разговаря за религията. Това твърдят 45,0% от учениците в 5-ти клас, 48,8% от учениците в 6-ти клас и 41,1% от учениците в 7-ми клас. Утвърдително за необходимостта открито да се разговаря в училище за насилието в живота отговарят и:

- ✓ 38,0% от момчетата и 50,8% от момичетата в 5-ти клас;
- ✓ 50,0% от момчетата и 47,3% от момичетата в 6-ти клас;
- ✓ 35,4% от момчетата и 46,3% от момичетата в 7-ми клас.

24,2% от учениците са на мнение, че в училище не трябва открито да се разговаря за религията. 30,8% нямат мнение по този въпрос.

Прави впечатление, че не е малък дялът на учениците, които нямат мнение дали в училище трябва да се говори открито за тютюнопушенето (24,8%), сексуалното възпитание (29,6%), употребата на алкохол (22,3%), употребата на наркотици (20,8%), насилието в живота (24,5%) или религията (30,8%). Това са важни теми, по които е необходимо да се говори, особено сред децата на възраст 11-14 години, в която се оформя техния мироглед.

Таблица 13 обобщава отговорите на учениците по класове.

Таблица 13

В УЧИЛИЩЕ ТРЯБВА ДА СЕ РАЗГОВАРЯ ОТКРИТО ЗА: (Отговор на всеки ред)		В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
		5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
тютюнопушенето	Да	43,3%	49,1%	47,9%	46,7%
	Не	33,0%	25,0%	27,4%	28,5%
	Не знам	23,8%	25,9%	24,7%	24,8%
сексуалното възпитание	Да	28,1%	26,8%	34,8%	29,9%
	Не	43,8%	40,3%	37,5%	40,6%
	Не знам	28,1%	32,9%	27,7%	29,6%
употребата на алкохол	Да	39,8%	49,4%	44,9%	44,7%
	Не	37,2%	29,4%	32,1%	33,0%
	Не знам	22,9%	21,2%	22,9%	22,3%
употребата на наркотици	Да	40,4%	51,5%	47,9%	46,5%
	Не	39,0%	26,5%	32,4%	32,7%
	Не знам	20,6%	22,1%	19,6%	20,8%
насилието в живота	Да	39,3%	49,7%	52,4%	47,0%
	Не	36,4%	25,0%	23,8%	28,5%
	Не знам	24,4%	25,3%	23,8%	24,5%
религията	Да	45,0%	48,8%	41,1%	45,0%
	Не	22,6%	21,2%	28,9%	24,2%
	Не знам	32,4%	30,0%	30,1%	30,8%

II. Нагласи към употребата на цигари

Данните от проучването сочат, че 16,4% от учениците в 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област са пушили цигари поне веднъж през живота си. Това твърдят 9,5% от учениците в 5-ти клас, 20,6% от учениците в 6-ти клас и 19,3% от учениците в 7-ми клас (Таблица 14), както и 16,3% от момчетата и 16,5% от момичетата от всички класове в София област.

Забележка: По-надолу в анализа момичетата и момчетата от всички 5, 6 и 7 класове от училищата на територията на София-област, за краткост ще бъдат наричани момичетата и момчетата. В този раздел, когато се правят изводи и се цитират дялове, те ще се отнасят за тези ученици, които са пушили цигари поне веднъж в живота си.

Таблица 14

НЯКОГА ПРЕЗ ЖИВОТА СИ ПУШИЛ(А) ЛИ СТЕ ЦИГАРИ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Да	9,5%	20,6%	19,3%	16,4%
Не	90,5%	79,4%	80,7%	83,6%

10,2% от учениците в 5, 6 и 7 клас на територията на София област са пушили през последните 30 дни.

През последните 24 часа (спрямо деня на попълване на анкетната карта) са пушили 28,6% от тези, които са споделили, че са пушили някога през живота си. Това са 24,2% от учениците в 5-ти клас, 32,9% от учениците в 6-ти клас и 26,2% от учениците в 7-ми клас, 36,1% от момчетата и 21,2% от момичетата;

През последните 30 дни, но не и през последните 24 часа (спрямо деня на попълване на анкетната карта) са пушили 33,9% от учениците. От тях 36,4% са от 5-ти клас, 37,1% са от 6-ти клас, 29,2% от 7-ми клас, 30,1% от момчетата и 37,6% от момичетата.

През последните 12 месеца, но не и през последните 30 дни, са пушили 16,1% от пушилите някога ученици. Това са 18,2% от някога пушилите ученици от 5-ти клас, 10,0% от учениците в 6-ти клас, 21,5% от учениците в 7-ми клас, 16,9% от момчетата и 15,3% от момичетата.

Преди повече от 12 месеца са пушили 21,4% от учениците, които са пушили някога. Това са 21,2% от учениците в 5-ти клас, 20,0% от учениците в 6-ти клас, 23,1% от тези в 7-ми клас, 16,9% от момчетата и 25,9% от момичетата.

Таблица 15

КОГА ЗА ПОСЛЕДНО СТЕ ПУШИЛ/А ЦИГАРИ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Пуших през последните 24 часа	24,2%	32,9%	26,2%	28,6%
През последните 30 дни, но не през последните 24 часа	36,4%	37,1%	29,2%	33,9%
Не през последните 30 дни, но съм пушил/а през последните 12 месеца	18,2%	10,0%	21,5%	16,1%
Пушил/а съм преди повече от 12 месеца	21,2%	20,0%	23,1%	21,4%

10,1% от учениците, които са пушили някога, са запалили първата си цигара на възраст до 9 години. Това са 18,2% от пушили някога ученици от 5-ти клас, 8,6% от 6-ти клас, 7,7% от 7-ми клас, 10,8% от момчетата и 9,4% от момичетата.

На 10 години първата си цигара са запалили 20,2% от пушилите някога ученици. Така твърдят 21,2% от учениците от 5-ти клас, 25,7% от 6-ти клас, 13,8% от 7-ми клас, 27,7% от момчетата и 12,9% от момичетата.

На 11 години първата си цигара са запалили 32,1% от пушилите някога ученици. Такъв отговор дават 42,4% от учениците в 5-ти клас, 34,3% от 6-ти клас, 24,6% от 7-ми клас, 32,5% от момчетата и 31,8% от момичетата.

На 12 години първата си цигара са запалили 28,6% от пушилите някога ученици. Това са 9,1% от учениците от 5-ти клас, 27,1% от 6-ти клас, 40,0% от 7-ми клас, 24,1% от момчетата и 32,9% от момичетата.

На 13 години първата си цигара са запалили 6,0% от пушилите някога ученици. Това заявяват 2,9% от учениците от 6-ти клас, 12,3% от 7-ми клас, 3,6% от момчетата и 8,2% от момичетата.

Средната възраст, на която учениците от 5-7 клас, които са пушили някога, са запалили първата си цигара, е 10,9 години.

Таблица 16

НА КОЛКО ГОДИНИ БЯХТЕ, КОГАТО ЗАПАЛИХТЕ ПЪРВАТА СИ ЦИГАРА?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
до 9 години	18,2%	8,6%	7,7%	10,1%
на 10 години	21,2%	25,7%	13,8%	20,2%
на 11 години	42,4%	34,3%	24,6%	32,1%
на 12 години	9,1%	27,1%	40,0%	28,6%
на 13 години	0,0%	2,9%	12,3%	6,0%

През дните от последния месец, 9,5% от пушилите някога ученици са пушили до 1 цигара дневно. Това са 6,1% от учениците в 5-ти клас, 11,4% от учениците в 6-ти клас и 9,2% от учениците в 7-ми клас, 6,0% от момчетата и 12,9% от момичетата, които са пушили някога.

2-3 цигари дневно през дните от последния месец са пушили 26,2% от пушилите някога ученици. Това са 27,3% от учениците в 5-ти клас, 27,1% от учениците в 6-ти клас, 24,6% от учениците в 7-ми клас, 26,5% от момчетата и 25,9% от момичетата, които са пушили някога.

19,6% от пушилите някога ученици декларират, че са пушили от 4 до 7 цигари дневно през дните от последния месец. Това заявяват 24,2% от учениците в 5-ти клас, 20,0% от 6-ти клас и 16,9% от 7-ми клас, 24,1% от момчетата и 15,3% от момичетата, които са пушили някога.

От 8 до 12 цигари дневно в дните от последния месец са пушили 4,8% от всички ученици, които са пушили някога. Така твърдят 3,0% от учениците в 5-ти клас, 7,1% от 6-ти клас, 3,1% от 7-ми клас, 7,2% от момчетата и 2,4% от момичетата, които са пушили някога.

От 13 до 17 цигари дневно в дните от последния месец са пушили 1,2% от всички ученици, които са пушили някога. Така твърдят 1,9% от учениците в 5-ти клас, 1,0% от тези в 6-ти клас и 1,7% от момчетата, които са пушили някога.

От 18 до 20 цигари дневно в дните от последния месец са пушили 1,2% от всички ученици, които са пушили някога. Така твърдят 1,4% от тези в 6-ти клас, 1,5% от 7-ми клас, 1,2% от момчетата и 1,2% от момичетата, които са пушили някога. Няма ученици, които са пушили повече от 20 цигари дневно.

През последните 30 дни не са пушили 37,5% от пушилите някога ученици. Това декларират 39,4% от учениците от 5-ти клас, 30,0% от 6-ти клас, 44,6% от учениците в 7-ми клас, 33,7% от момчетата и 41,2% от момичетата, които са пушили някога.

III. Нагласи към употребата на алкохол

28,9% от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област заявяват, че са пили алкохол някога през живота си. Така твърдят 18,3% от учениците от 5-ти клас, 32,6% от учениците в 6-ти клас, 36,0% от учениците в 7-ми клас, 29,1% от момчетата и 28,7% от момичетата, които са пили някога.

Забележка: По-надолу в този раздел, когато се правят изводи и се цитира дялове, те ще се отнасят за тези ученици, които са пили алкохол поне веднъж в живота си.

Таблица 17 обобщава отговорите на учениците по класове.

Таблица 17

НЯКОГА ПРЕЗ ЖИВОТА СИ ПИЛ/А ЛИ СТЕ АЛКОХОЛ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Да	18,3%	32,6%	36,0%	28,9%
Не	81,7%	67,4%	64,0%	71,1%

77,7% от учениците в 5, 6 и 7 клас в София област, които са пили алкохол поне веднъж в живота си споделят, че са употребявали алкохол през последните 12 месеца.

През последните 30 дни (спрямо деня на попълване на анкетната карта), алкохол са пили 50,3%. Това са 39,1% от учениците в 5-ти клас, 56,8% от учениците в 6-ти клас, 50,4% от учениците в 7-ми клас, 52,7% от момчетата и 48,0% от момичетата, които са пили някога алкохол.

27,4% са пили алкохол през последните 12 месеца, но не и през последните 30 дни. Така отговорят 29,7% от учениците в 5-ти клас, 25,2% от учениците в 6-ти клас, 28,1% от учениците в 7-ми клас, 25,0% от момчетата и 29,7% от момичетата, които са пили някога алкохол.

Преди повече от 12 месеца, алкохол са пили 22,3% от учениците, които са заявили, че някога са пили алкохол. Това твърдят 31,3% от учениците в 5-ти клас, 18,0% от учениците в 6-ти клас, 21,5% от учениците в 7-ми клас, както и 22,3% от момчетата и 22,3% от момичетата, които са пили някога алкохол.

Таблица 18 обобщава отговорите на учениците по класове.

Таблица 18

КОГА ЗА ПОСЛЕДНО СТЕ ПИЛ/А АЛКОХОЛ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	Общо
През последните 30 дни	39,1%	56,8%	50,4%	50,3%
През последните 12 месеца, но не през последните 30 дни	29,7%	25,2%	28,1%	27,4%
Преди повече от 12 месеца	31,3%	18,0%	21,5%	22,3%

19,9% от пилите алкохол ученици декларират, че са изпили първото си питие на възраст до 9 години. Разгледани, отговорите на учениците по отделни класове и по пол, са както следва:

- ✓ 25,0% от 5-ти клас;
- ✓ 19,8% от 6-ти клас;
- ✓ 17,4% от 7-ми клас;
- ✓ 21,6% от момчетата и 18,2% от момичетата от всички класове.

25,3% от учениците, пили някога алкохол, заявяват, че са изпили първото си питие на 10 години. Разгледани, отговорите на учениците по отделни класове и по пол, са както следва:

- ✓ 51,6% от 5-ти клас;
- ✓ 26,1% от 6-ти клас;
- ✓ 10,7% от 7-ми клас;
- ✓ 31,8% от момчетата и 18,9% от момичетата от всички класове.

На 11 години първото си питие са изпили 23,6% от учениците, които са декларирали, че някога са пили алкохол. Това твърдят пилите алкохол ученици по отделни класове и по пол, както следва:

- ✓ 15,6% от 5-ти клас;
- ✓ 30,6% от 6-ти клас;
- ✓ 21,5% от 7-ми клас;
- ✓ 21,6% от момчетата и 25,7% от момичетата от всички класове.

На 12 години първото си питие са изпили 23,6% от учениците, които са декларирали, че някога са пили алкохол. Разгледани, отговорите на учениците по отделни класове и по пол, са както следва:

- ✓ 1,6% от 5-ти клас, 22,5% от 6-ти клас, 36,4% от 7-ми клас;
- ✓ 16,2% от момчетата и 31,1% от момичетата от всички класове.

На 13 години първото си питие са изпили 5,7% от учениците, които са декларирали, че някога са пили алкохол. Това твърдят пилите алкохол ученици по отделни класове и по пол, както следва: 14,0% от 7-ми клас, 7,4% от момчетата и 4,1% от момичетата от всички класове.

Средната възраст, на която учениците 5-7 клас от София област, са изпили първото си питие, е 10,6 години.

Таблица 19 обобщава отговорите на учениците по класове.

Таблица 19

НА КОЛКО ГОДИНИ БЯХТЕ, КОГАТО ИЗПИХТЕ ПЪРВОТО СИ ПИТИЕ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
до 9 години	25,0%	19,8%	17,4%	19,9%
на 10 години	51,6%	26,1%	10,7%	25,3%
на 11 години	15,6%	30,6%	21,5%	23,6%
на 12 години	1,6%	22,5%	36,4%	23,6%
на 13 години	0,0%	0,0%	14,0%	5,7%

49,0% от учениците, които някога са употребявали алкохол, твърдят, че не са се напивали през последните 12 месеца. Това заявяват 43,8% от учениците в 5-ти клас, 53,2% от учениците в 6-ти клас, 47,9% от учениците в 7-ми клас, 45,3% от момчетата и 52,7% от момичетата, които някога са употребявали алкохол.

Веднъж или два пъти през последните 12 месеца са се напивали 19,9% от учениците. Това са 18,8% от учениците в 5-ти клас, 18,9% от учениците в 6-ти клас, 21,5% от учениците в 7-ми клас, 21,6% от момчетата и 18,2% от момичетата, които някога са пили алкохол.

3 и повече пъти през последните 12 месеца са се напивали 8,8% от пилите някога ученици. Това твърдят 6,3% от учениците в 5-ти клас, 9,9% от учениците в 6-ти клас и 9,1% от учениците в 7-ми клас, 10,8% от момчетата и 6,8% от момичетата, които са пили някога алкохол.

През последните 12 месеца не са употребявали алкохол 22,3% от пилите някога ученици. Това са 31,3% от учениците в 5-ти клас, 18,0% от учениците в 6-ти клас, 21,5% от учениците в 7-ми клас, 22,3% от момчетата и

22,3% от момчетата, които са пили някога алкохол.

Таблица 20

СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е ДА СЕ НАПИЕТЕ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 12 МЕСЕЦА?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Не	43,8%	53,2%	47,9%	49,0%
Да, само веднъж или 2 пъти	18,8%	18,9%	21,5%	19,9%
Да, 3 и повече пъти	6,3%	9,9%	9,1%	8,8%
Не съм пил/а алкохол през последните 12 месеца	31,3%	18,0%	21,5%	22,3%

46,6% от учениците, които някога са пили алкохол, споделят, че пият бира. Такъв отговор са дали 48,4% от учениците в 5-ти клас, 51,4% от учениците в 6-ти клас, 41,3% от учениците в 7-ми клас, 52,0% от всички момчета и 41,2% от всички момичета, които някога са пили алкохол.

40,5% от пилите алкохол ученици декларират, че пият вино. Това твърдят пилите алкохол ученици по отделни класове и по пол, както следва:

- ✓ 32,8% от 5-ти клас;
- ✓ 45,0% от 6-ти клас;
- ✓ 40,5% от 7-ми клас;
- ✓ 35,8% от момчетата и 45,3% от момичетата от всички класове.

39,5% от пилите алкохол ученици декларират, че пият концентрати: ракия, коняк, водка, уиски и др. Това твърдят пилите алкохол ученици по отделни класове и по пол, както следва:

- ✓ 35,9% от 5-ти клас;
- ✓ 36,9% от 6-ти клас;
- ✓ 43,8% от 7-ми клас;
- ✓ 43,9% от момчетата и 35,1% от момичетата от всички класове.

18,9% от пилите алкохол ученици декларират, че пият алкохолни коктейли. Това твърдят пилите алкохол ученици по отделни класове и по пол, както следва:

- ✓ 14,1% от 5-ти клас;
- ✓ 16,2% от 6-ти клас
- ✓ 24,0% от 7-ми клас;
- ✓ 17,6% от момчетата и 20,3% от момичетата от всички класове.

12,8% от пилите алкохол ученици декларират, че нямат предпочитания какъв алкохол да пият и употребяват различни видове алкохол. Това твърдят пилите алкохол ученици по отделни класове и по пол, както следва:

- ✓ 6,3% от 5-ти клас;
- ✓ 10,8% от 6-ти клас
- ✓ 18,2% от 7-ти клас;
- ✓ 13,5% от момчетата и 12,2% от момичетата от всички класове.

5,4% от пилите алкохол ученици декларират, че в момента не пият алкохол.

Таблица 21 обобщава отговорите на учениците по класове.

Таблица 21

ПРЕДИМНО КАКЪВ АЛКОХОЛ ПИЕТЕ? (повече от 1 отговор)	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Бира	48,4	51,4	41,3	46,6
Вино	32,8	45,0	40,5	40,5
Концентрати – ракия, коняк, водка, уиски и др.	35,9	36,9	43,8	39,5
Коктейли	14,1	16,2	24,0	18,9
Различно, нямам предпочитания	6,3	10,8	18,2	12,8
Не пия алкохол	10,9	4,5	3,3	5,4

Учениците, които са пили някога алкохол, споделят, че са имали проблеми вследствие на употребата на алкохол, както следва:

- ✓ 13,2% от тях са имали проблеми в семейството;
- ✓ 11,8% от тях са имали проблеми с приятелите;
- ✓ 9,1% от тях са имали проблеми в училище;
- ✓ 3,4% от тях са имали проблеми с непознати хора;
- ✓ 2,7% от тях са имали проблеми с полицията или с детски педагогически стаи;
- ✓ 7,8% от тях са имали здравословни проблеми.

74,0% от учениците не са имали проблеми във връзка с тяхната употреба на алкохол.

Таблица 22

ИМАЛ(А) ЛИ СТЕ НЯКОГА НЯКОЙ ОТ ПОСОЧЕНИТЕ ДОЛУ ПРОБЛЕМИ ВЪВ ВРЪЗКА С ВАША УПОТРЕБА НА АЛКОХОЛ: (отговор „Да“ на всеки ред)		
	Брой	%
Проблеми в семейството	39	13,2
Проблеми с приятелите	35	11,8
Проблеми в училище	27	9,1
Проблеми с непознати хора	10	3,4
Проблеми с полицията или детски педагогически стаи	8	2,7
Здравословни проблеми	23	7,8

IV. Нагласи към употребата на наркотици

Болшинството, 95,4% от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област декларират, че не са присъствали на купон, на който са се вземали наркотици.

1,5% от учениците споделят, че са присъствали често на купон, на който са се вземали наркотици. Това са 0,9% от учениците в 5-ти клас, 1,2% от учениците в 6-ти клас, 2,4% от учениците в 7-ми клас, 1,6% от всички момчета и 1,4% от всички момичета.

3,1% от учениците заявяват, че 1-2 пъти са присъствали на купон, на който са се вземали наркотици. Това са 1,7% от учениците в 5-ти клас, 2,9% от учениците в 6-ти клас, 4,8% от учениците в 7-ми клас, 2,4% от всички момчета и 2,9% от всички момичета.

Таблица 23

ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА ПРИСЪСТВАЛ/А ЛИ СТЕ НА КУПОН, НА КОЙТО СА СЕ ВЗЕМАЛИ НАРКОТИЦИ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Да, често	0,9%	1,2%	2,4%	1,5%
Да, 1-2 пъти	1,7%	2,9%	4,8%	3,1%
Не	97,4%	95,9%	92,9%	95,4%

Болшинството (95,8%) от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област декларират, че не са им предлагани наркотици през последните 12 месеца.

2,0% от учениците заявяват, че са им предлагани наркотици 1-2 пъти през последните 12 месеца. Това са 2,0% от учениците в 5-ти клас, 1,8% от учениците в 6-ти клас, 2,4% от учениците в 7-ми клас, 2,2% от всички момчета и 1,9% от всички момичета.

2,1% от учениците твърдят, че през последните 12 месеца наркотици са им предлагани 3 и повече пъти. Това са 1,7% от учениците в 5-ти клас, 1,2% от учениците в 6-ти клас, 3,6% от учениците в 7-ми клас, 2,0% от момчетата и 2,3% от момичетата.

Резултатите са обобщени в таблица 24 по класове.

Таблица 24

НА ВАС ЛИЧНО ПРЕДЛАГАЛИ ЛИ СА ВИ НАРКОТИЦИ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 12 МЕСЕЦА?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Да, 1-2 пъти	2,0%	1,8%	2,4%	2,0%
Да, 3 и повече пъти	1,7%	1,2%	3,6%	2,1%
Не са ми предлагали наркотици през последните 12 месеца	96,3%	97,1%	94,0%	95,8%

IV.1. Употреба на наркотици, видове употребявани наркотици, причина за първа употреба, начини на снабдяване

Болшинството (96,7%) от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област декларират, че никога през живота си не са употребявали наркотици.

3,3% от учениците заявяват, че са употребявали наркотици някога през живота си. Това са 1,4% от учениците в 5-ти клас, 5,0% от учениците в 6-ти клас, 3,6% от учениците в 7-ми клас, 4,3% от всички момчета и 2,3% от всички момичета.

Резултатите са обобщени в таблица 25 по класове.

Таблица 25

НЯКОГА ПРЕЗ ЖИВОТА СИ УПОТРЕБЯВАЛ/А ЛИ СТЕ НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Да	1,4%	5,0%	3,6%	3,3%
Не	98,6%	95,0%	96,4%	96,7%

Учениците, които са употребявали наркотици някога през живота си, споделят, че са употребявали едно или няколко от следните наркотични вещества: марихуана, пико, амфетамини, кристали, кокаин, халюциногенни гъби, хероин, метамфетамини, екстази, синтетични канабиноиди.

Тъй като броят на учениците, употребявали наркотици е малък, в Таблица 26 са представени отговорите им в абсолютни стойности.

Таблица 26

АКО СТЕ УПОТРЕБЯВАЛИ НАРКОТИЦИ, МОЛЯ ПОСОЧЕТЕ НАРКОТИЧНИТЕ ВЕЩЕСТВА, КОИТО СТЕ УПОТРЕБЯВАЛИ: (ПОВЕЧЕ ОТ 1 ОТГОВОР)	Брой
Марихуана	25
Амфетамини	11
Райски газ	4
Спайс	4
Пико	3
Кристали	3
Екстази	3
Гъби	2
Снус	1
Кокаин	1
Хероин	1
Метамфетамини	1
Чай („билка“)	1
Общо	60

Съгласно данните, 64,7% (22 лица) от учениците, които са употребявали наркотични вещества, са направили това през последните 12 месеца (спрямо датата на провеждане на анкетата). От тях 6 ученици споделят, че са употребявали през последните 30 дни, 16 твърдят, че са употребявали през последните 12 месеца, но не и през последните 30 дни. 35,3% (12 ученици) са употребявали наркотици преди повече от 12 месеца.

Отново поради малкия брой употребявали наркотици в Таблица 27 са представени само обобщените резултати в абсолютни стойности.

Таблица 27

КОГА ЗА ПОСЛЕДНО СТЕ УПОТРЕБЯВАЛ НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА?	Брой
През последните 12 месеца, но не през последните 30 дни	16
През последните 30 дни	6
Преди повече от 12 месеца	12
Общо	24

Съгласно отговорите на употребявалите наркотици ученици от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област, 7 ученици са употребили за първи път наркотични вещества на 10 години; 10 са употребили за първи, когато са били на 11 години; 14 от употребявалите наркотици ученици са направили това за първи път на възраст 12 години. Не са дали отговор на този въпрос 3-ма от учениците.

Средната възраст, на която учениците 5-7 клас от София област, за пръв път са употребили наркотични вещества, е 11,2 години.

Таблица 28

НА КАКВА ВЪЗРАСТ Е БИЛА ПЪРВАТА ВИ УПОТРЕБА НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА?	Брой	%
На 10 години	7	20,6%
На 11 години	10	29,4%
На 12 години	14	41,2%
Без отговор	3	8,8%
Общо	34	100,0%

Учениците, употребявали поне веднъж в живота си наркотици, споделят следните причини за първата им употреба на наркотици (посочени са първите 5 причини, които са с най-висок дял):

- ✓ От любопитство, да опитам нещо непознато – 58,8%;
- ✓ От скука, за разнообразие – 38,2%;
- ✓ За удоволствие, за да изпитам временен приятен ефект – 38,2%;
- ✓ Защото е модерно – 32,4%;
- ✓ За да бъде приет от другите – групата/компанията – 29,4%

Таблица 29

КАКВА БЕШЕ ПРИЧИНАТА ЗА ПЪРВАТА ВИ УПОТРЕБА НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА? (повече от 1 отговор)	Брой	%
От любопитство, да опитам нещо непознато	20	58,8
От скука, за разнообразие	13	38,2
За удоволствие, за да изпитам временен приятен ефект	13	38,2
Защото е модерно	11	32,4
За да бъде приет от другите – групата, компанията	10	29,4
Защото човек или хора, които харесвам, употребяват наркотици	8	23,5
Защото се чувствах самотен	7	20,6
За да се откъсна от действителността	6	17,6
Защото е лесно достъпно	6	17,6
Не успях да се преборя с изкушението	5	14,7

Учениците, които са употребявали някога наркотици, най-често се снабдяват от приятел/съученик (50,0%), от дилър (44,1%), от другаде (8,8%). Не се снабдяват с наркотични вещества 32,4% от учениците.

IV.2. Знания, нагласи и информираност на учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област към въздействието и последствията от употребата на наркотици

58,7% от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област заявяват, че знаят за въздействието и последствията от употребата на наркотици. Това са 51,6% от учениците в 5-ти клас, 57,4% от учениците в 6-ти клас, 67,6% от учениците в 7-ми клас, 53,2% от всички момчета и 64,1% от всички момичета.

Таблица 30

ЗНАЕТЕ ЛИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО И ПОСЛЕДСТВИЯТА ОТ УПОТРЕБАТА НА НАРКОТИЦИ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Да	51,6%	57,4%	67,6%	58,7%
Не	48,4%	42,6%	32,4%	41,3%

Учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област посочват редица източници на информация, от които научават за въздействието и последствията от употребата на наркотици. По-долу са посочени първите 5 отговора с най-високи дялове.

33,8% от учениците споделят, че знаят за въздействието и последствията от употребата на наркотици от разговорите с родителите си. Това заявяват 32,7% от учениците в 5-ти клас, 29,1% от учениците в 6-ти клас, 39,6% от учениците в 7-ми клас, 28,9% от всички момчета и 38,6% от всички момичета.

28,1% от учениците декларират, че знаят за въздействието и последствията от употребата на наркотици от учителите и педагогическите съветници. Това споделят 25,5% от учениците в 5-ти клас, 24,4% от учениците в 6-

ти клас, 34,5% от учениците в 7-ми клас, 24,8% от всички момчета и 31,4% от всички момичета.

21,0% от учениците декларират, че знаят за въздействието и последствията от употребата на наркотици от предаванията по телевизията. Това споделят 16,3% от учениците в 5-ти клас, 21,5% от учениците в 6-ти клас, 25,3% от учениците в 7-ми клас, 19,4% от всички момчета и 22,5% от всички момичета.

19,1% от учениците декларират, че знаят за въздействието и последствията от употребата на наркотици от филмите. Това споделят 13,8% от учениците в 5-ти клас, 19,4% от учениците в 6-ти клас, 24,4% от учениците в 7-ми клас, 17,7% от всички момчета и 20,5% от всички момичета.

18,2% от учениците декларират, че знаят за въздействието и последствията от употребата на наркотици от интернет сайтове. Това споделят 12,6% от учениците в 5-ти клас, 16,8% от учениците в 6-ти клас, 25,6% от учениците в 7-ми клас, 16,9% от всички момчета и 19,6% от всички момичета.

Обобщените резултати по класове са представени в Таблица 31.

Таблица 31

ОТ КЪДЕ ПРЕДИМНО ЗНАЕТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО И ПОСЛЕДСТВИЯТА ОТ УПОТРЕБАТА НА НАРКОТИЦИ? (Възможни са повече отговори)		В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
		5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
От разговори с родителите ми	брой	114	99	133	346
	%	32,7%	29,1%	39,6%	33,8%
От учители, педагогически съветници	брой	89	83	116	288
	%	25,5%	24,4%	34,5%	28,1%
От предавания по телевизията	брой	57	73	85	215
	%	16,3%	21,5%	25,3%	21,0%
От филми	брой	48	66	82	196
	%	13,8%	19,4%	24,4%	19,1%
От интернет сайтове	брой	44	57	86	187
	%	12,6%	16,8%	25,6%	18,2%
От разкази на приятели, познати	брой	47	63	70	180
	%	13,5%	18,5%	20,8%	17,6%
От личните ми наблюдения върху лица, употребяващи наркотици	брой	35	45	56	136
	%	10,0%	13,2%	16,7%	13,3%
От социални мрежи, чатове, форуми	брой	21	48	63	132
	%	6,0%	14,1%	18,8%	12,9%
От разговори с други роднини	брой	37	41	40	118
	%	10,6%	12,1%	11,9%	11,5%
От книги	брой	24	21	28	73
	%	6,9%	6,2%	8,3%	7,1%
От публикации във вестниците, списанията	брой	12	13	19	44
	%	3,3%	3,8%	5,7%	4,4%
От предавания по радиото	брой	14	11	12	37
	%	4,0%	3,2%	3,6%	3,6%
От специализирани лекции и обучения	брой	12	8	10	30
	%	3,4%	2,4%	3,0%	2,9%
Опитвал съм лично	брой	5	13	9	27
	%	1,4%	3,8%	2,7%	2,6%

88,9% от учениците твърдят, че няма вероятност в бъдеще да употребяват наркотици. Това заявяват 87,4% от учениците в 5-ти клас, 90,0% от учениците в 6-ти клас, 89,3% от учениците в 7-ми клас, 89,2% от всички момчета и 88,6% от всички момичета.

7,0% от учениците споделят, че вероятността в бъдеще да употребяват наркотици не е голяма. Това заявяват 6,6% от учениците в 5-ти клас, 6,5% от учениците в 6-ти клас, 8,0% от учениците в 7-ми клас, 9,2% от всички момчета и 8,7% от всички момичета.

3,9% от учениците заявяват, че има голяма вероятност в бъдеще да употребяват наркотици. Това твърдят 5,4% от учениците в 5-ти клас, 3,5% от учениците в 6-ти клас, 2,7% от учениците в 7-ми клас, 4,1% от всички момчета и 3,7% от всички момичета.

Обобщените резултати по класове са представени в Таблица 32.

Таблица 32

КАК ОЦЕНЯВАТЕ ВЕРОЯТНОСТТА В БЪДЕЩЕ ДА УПОТРЕБИТЕ НАРКОТИЦИ?	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Вероятността е голяма	5,4%	3,5%	2,7%	3,9%
Вероятността не е голяма	6,6%	6,5%	8,0%	7,0%
Няма такава вероятност	87,4%	90,0%	89,3%	88,9%
Без отговор	0,6%	0,0%	0,0%	0,2%

По отношение информираността и знанията на учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област относно това, след колко време употребата на наркотични вещества може да доведе до зависимост, 47,6% от учениците споделят, че не могат да преценят. Това са 48,1% от учениците в 5-ти клас, 51,8% от учениците в 6-ти клас, 42,9% от учениците в 7-ми клас, 46,2% от всички момчета и 49,0% от всички момичета.

32,1% от учениците смятат, че след първите 2-3 пъти употребата на наркотици води до привикване. Така мислят 28,1% от учениците в 5-ти клас, 30,0% от учениците в 6-ти клас, 38,4% от учениците в 7-ми клас, 32,4% от всички момчета и 31,8% от всички момичета.

22,2% от учениците са на мнение, че привикването към наркотици вследствие на тяхната употреба зависи от самите наркотици. Така мислят 21,5% от учениците в 5-ти клас, 20,6% от учениците в 6-ти клас, 24,7% от учениците в 7-ми клас, 22,8% от всички момчета и 21,7% от всички момичета.

12,8% от всички ученици смятат, че привикването към наркотици се получава след по-дълга употреба. 4,7% от учениците мислят, че привикването се получава след поне една година употреба на наркотици, а 1,3% от учениците са на мнение, че употребата на наркотични вещества не води до привикване.

Обобщените резултати по класове са представени в Таблица 33.

Таблица 33

СПОРЕД ВАС, СЛЕД КОЛКО ВРЕМЕ УПОТРЕБАТА НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА МОЖЕ ДА ДОВЕДЕ ДО ПРИВИКВАНЕ? (повече от 1 отговор)	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
След първите два-три пъти	28,1%	30,0%	38,4%	32,1%
Зависи от наркотиците	21,5%	20,6%	24,7%	22,2%
След по-дълга употреба	13,8%	10,9%	13,7%	12,8%
След поне една година	6,3%	3,2%	4,5%	4,7%
Употребата на наркотични вещества не води до привикване	0,9%	2,1%	0,9%	1,3%
Не мога да преценя	48,1%	51,8%	42,9%	47,6%

Според 42,5% от учениците човек може да се откаже от наркотиците, ако има силна воля. На това мнение са 39,5% от учениците в 5-ти клас, 39,7% от учениците в 6-ти клас и 48,5% от учениците в 7-ми клас, 42,2% от момчетата и 42,8% от момичетата.

36,5% от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област смятат, че човек може да се откаже от наркотиците, но много трудно. Това мнение споделят 36,4% от учениците в 5-ти клас, 36,2% от учениците в 6-ти клас, 36,9% от учениците в 7-ми клас, 35,6% от всички момчета и 37,4% от всички момичета.

31,1% от учениците смятат, че човек може да се откаже от наркотиците само чрез лечение. Това мнение споделят 31,8% от учениците в 5-ти клас, 27,6% от учениците в 6-ти клас, 33,9% от учениците в 7-ми клас, 29,9% от всички момчета и 32,4% от всички момичета.

21,3% от учениците мислят, че човек може да се откаже от наркотиците, ако близките му го подкрепят. Така мислят 23,8% от учениците в 5-ти клас, 18,2% от учениците в 6-ти клас, 21,7% от учениците в 7-ми клас, 20,4% от всички момчета и 22,1% от всички момичета.

5,3% от учениците смятат, че човек не може да се откаже от наркотиците. Това мнение споделят 4,0% от учениците в 5-ти клас, 6,5% от учениците в 6-ти клас, 5,4% от учениците в 7-ми клас, 6,7% от всички момчета и 3,9% от всички момичета.

22,4% от учениците нямат мнение или не могат да преценят дали човек може да се откаже от наркотиците.

Таблица 34

СПОРЕД ВАС, МОЖЕ ЛИ ЧОВЕК ДА СЕ ОТКАЖЕ ОТ НАРКОТИЦИТЕ? (повече от 1 отговор)	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5 клас	6 клас	7 клас	
Да, ако има силна воля	39,5	39,7	48,5	42,5
Да, но много трудно	36,4	36,2	36,9	36,5
Да, но само чрез лечение	31,8	27,6	33,9	31,1
Да, ако близките му много го подкрепят	23,8	18,2	21,7	21,3
Не, не може да се откаже	4,0	6,5	5,4	5,3
Не мога да преценя	22,9	22,9	21,4	22,4

58,0% от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област споделят, че ако техен приятел употребява наркотични вещества, те ще говорят лично с него за вредите от наркотиците, за да му помогнат. Така мислят 51,2% от учениците в 5-ти клас, 55,3% от учениците в 6-ти клас, 67,6% от учениците в 7-ми клас, 56,4% от всички момчета и 59,5% от

ВСИЧКИ МОМИЧЕТА.

40,7% от учениците декларират, че ако техен приятел употребява наркотични вещества, те ще говорят с близките му, за да се опитат да му помогнат. Така мислят 41,3% от учениците в 5-ти клас, 41,8% от учениците в 6-ти клас, 39,0% от учениците в 7-ми клас, 40,3% от всички момчета и 41,1% от всички момичета.

27,8% от учениците смятат да помогнат на свой приятел, който употребява наркотици, като му кажат, че ако иска да са приятели, трябва да спре да употребява наркотици. Така мислят 30,7% от учениците в 5-ти клас, 25,3% от учениците в 6-ти клас, 27,4% от учениците в 7-ми клас, 27,5% от всички момчета и 28,1% от всички момичета.

25,2% от учениците смятат да помогнат на свой приятел, който употребява наркотици, го насочат към специалисти.

21,6% от учениците мислят, че ще помогнат на свой приятел, който употребява наркотици, ако говорят за него с учител или училищен психолог.

4,5% от учениците няма да направят нищо, тъй като това е личен избор на приятеля им. 3,4% няма да предприемат никакви действия, но няма и да бъдат приятели вече.

15,6% не могат да преценят какво биха направили, за да помогнат на приятел, който употребява наркотични вещества.

Обобщените резултати по класове са представени в Таблица 35.

Таблица 35

АКО ВАШ ПРИЯТЕЛ УПОТРЕБЯВА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА, КАКВО БИХТЕ НАПРАВИЛИ, ЗА ДА МУ ПОМОГНЕТЕ? (повече от 1 отговор)	В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
	5 –ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
Ще говоря лично с него за вредите	51,2	55,3	67,6	58,0
Ще говоря с близките му	41,3	41,8	39,0	40,7
Ще му кажа, че ако иска да сме приятели, трябва да спре да употребява	30,7	25,3	27,4	27,8
Ще го насоча към специалисти	19,5	27,6	28,6	25,2
Ще говоря с учител или училищен психолог	26,4	21,5	16,7	21,6
Не мога да преценя	18,3	15,9	12,5	15,6
Нищо няма да направя, това си е негов избор	3,2	5,0	5,4	4,5
Нищо няма да направя, но и вече няма да ми е приятел	3,2	3,8	3,3	3,4

V. Нагласи относно рисковете и проблемите за обществото, които поражда употребата на тютюн, алкохол и наркотици

81,6% от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област се обединяват около мнението, че употребата на наркотици е проблем за страната ни. Това мнение споделят 77,1% от учениците в 5-ти клас, 84,1% от учениците в 6-ти клас, 83,6% от учениците в 7-ми клас, 82,5% от всички момчета и 80,6% от всички момичета.

72,4% от учениците смятат, че употребата на наркотици е проблем за града им. Така мислят 69,3% от учениците в 5-ти клас, 74,7% от учениците в 6-ти клас, 73,2% от учениците в 7-ми клас, 71,5% от всички момчета и 73,3% от всички момичета.

72,2% от учениците са на мнение, че употребата на наркотици е проблем за училището им. Така мислят 74,8% от учениците в 5-ти клас, 71,2% от учениците в 6-ти клас, 70,5% от учениците в 7-ми клас, 68,6% от всички момчета и 75,8% от всички момичета.

Обобщените резултати по класове и по пол са представени в Таблица 36 и Таблица 37.

Таблица 36

СПОРЕД ВАС, УПОТРЕБАТА НА НАРКОТИЦИ ПРОБЛЕМ ЛИ Е:		В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
		5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
ЗА СТРАНАТА НИ	Да	77,1%	84,1%	83,6%	81,6%
	Не	6,0%	5,0%	5,7%	5,6%
	Не мога да преценя	16,9%	10,9%	10,7%	12,9%
ЗА ГРАДА ВИ	Да	69,3%	74,7%	73,2%	72,4%
	Не	8,0%	7,1%	10,4%	8,5%
	Не мога да преценя	22,6%	18,2%	16,4%	19,1%
ЗА УЧИЛИЩЕТО ВИ	Да	74,8%	71,2%	70,5%	72,2%
	Не	8,9%	10,9%	13,1%	10,9%
	Не мога да преценя	16,3%	17,9%	16,4%	16,9%

Таблица 37

СПОРЕД ВАС, УПОТРЕБАТА НА НАРКОТИЦИ ПРОБЛЕМ ЛИ Е:		КАКЪВ Е ВАШИЯТ ПОЛ?	
		Мъжки	Женски
ЗА СТРАНАТА НИ	Да	82,5%	80,6%
	Не	4,5%	6,6%
	Не мога да преценя	13,0%	12,8%
ЗА ГРАДА ВИ	Да	71,5%	73,3%
	Не	8,6%	8,3%
	Не мога да преценя	19,8%	18,4%
ЗА УЧИЛИЩЕТО ВИ	Да	68,6%	75,8%
	Не	11,4%	10,5%
	Не мога да преценя	20,0%	13,8%

86,0% от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област смятат, че има голям риск за здравето на хората, които пушат често цигари. На това мнение са 87,4% от учениците в 5-ти клас, 87,1% от учениците в 6-ти клас, 83,6% от учениците в 7-ми клас, 85,5% от всички момчета и 86,6% от всички момичета.

75,7% от учениците са на мнение, че има голям риск за здравето на хората, които пият често алкохол. Така мислят 76,2% от учениците в 5-ти клас, 79,1% от учениците в 6-ти клас, 71,7% от учениците в 7-ми клас, 74,7% от всички момчета и 76,7% от всички момичета.

94,6% от учениците мислят, че има голям риск за здравето на хората, които употребяват наркотици. На това мнение са 95,4% от учениците в 5-ти клас, 93,2% от учениците в 6-ти клас, 95,2% от учениците в 7-ми клас, 94,5% от всички момчета и 94,8% от всички момичета.

Обобщените резултати по класове и по пол са представени в Таблица 38 и Таблица 39.

Таблица 38

СМЯТАТЕ ЛИ, ЧЕ ИМА ГОЛЯМ РИСК ЗА ЗДРАВЕТО НА ХОРАТА, КОИТО:		В КОЙ КЛАС СТЕ?			Общо
		5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас	
ПУШАТ ЧЕСТО ЦИГАРИ	Да	87,4%	87,1%	83,6%	86,0%
	Не	3,7%	5,6%	3,6%	4,3%
	Не мога да преценя	8,9%	7,4%	12,8%	9,7%
ПИЯТ ЧЕСТО АЛКОХОЛ	Да	76,2%	79,1%	71,7%	75,7%
	Не	6,9%	4,4%	10,4%	7,2%
	Не мога да преценя	16,9%	16,5%	17,9%	17,1%
УПОТРЕБЯВАТ НАРКОТИЦИ	Да	95,4%	93,2%	95,2%	94,6%
	Не	2,0%	2,1%	1,2%	1,8%
	Не мога да преценя	2,6%	4,7%	3,6%	3,6%

Таблица 39

СМЯТАТЕ ЛИ, ЧЕ ИМА ГОЛЯМ РИСК ЗА ЗДРАВЕТО НА ХОРАТА, КОИТО:		КАКЪВ Е ВАШИЯТ ПОЛ? (%)	
		Мъжки	Женски
ПУШАТ ЧЕСТО ЦИГАРИ	Да	85,5%	86,6%
	Не	4,7%	3,9%
	Не мога да преценя	9,8%	9,5%
ПИЯТ ЧЕСТО АЛКОХОЛ	Да	74,7%	76,7%
	Не	7,5%	7,0%
	Не мога да преценя	17,9%	16,3%
УПОТРЕБЯВАТ НАРКОТИЦИ	Да	94,5%	94,8%
	Не	1,6%	1,9%
	Не мога да преценя	3,9%	3,3%

56,0% от родителите на учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София-област имат отрицателно отношение към лицата, употребяващи наркотици. Това споделят 52,7% от учениците в 5-ти клас, 55,3% от учениците в 6-ти клас и 60,1% от учениците в 7-ми клас, 54,4% от момчетата и 57,6% от момичетата.

Безразлично е отношението към лицата, употребяващи наркотици, на 3,7% от родителите на учениците, толерантно е отношение към лицата, употребяващи наркотици на 3,6% от родителите на учениците.

35,4% от родителите на учениците от 5, 6 и 7 клас не са разговаряли с децата си на тази тема. Това заявяват 39,8% от учениците в 5-ти клас, 35,0% от учениците в 6-ти клас и 31,3% от учениците в 7-ми клас, 38,5% от момчетата и 32,4% от момичетата.

VI. Характеристики на изследваната съвкупност

1. Клас

	Брой	%
Пети клас	349	34,0
Шести клас	340	33,2
Седми клас	336	32,8
Общо	1025	100,0

2. Пол

ПОЛ	КЛАС			Общо брой	Общо %
	5-ти клас	6-ти клас	7-ми клас		
Мъжки	158	190	161	509	49,7%
Женски	191	150	175	516	50,3%

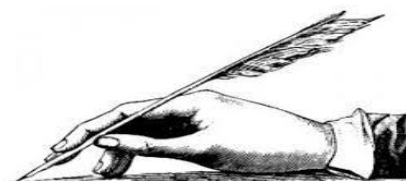
3. Възраст

	Брой	Процент
10 години	45	4,4%
11 години	311	30,3%
12 години	350	34,1%
13 години	307	30,0%
14 години	9	0,9%
Без отговор	3	0,3%
Общо	1025	100,0%

4. Заедно ли живеят Вашите родители?

	Брой	%
Да	927	90,4%
Не, разведени са	70	6,8%
Не, но не са разведени	10	1,0%
Майка ми е починала	6	0,6%
Баща ми е починал	10	1,0%
Родителите ми са починали	2	0,2%
Общо	1025	100,0

VII. Основни изводи и препоръки

VII.1. Основни изводи

- ⇒ **34,8%** от учениците 5-7 клас от София област, най-често влизат в конфликт с приятели, връстници или съученици.
- ⇒ Когато изпаднат в затруднени ситуации, учениците най-често се обръщат към семейството си (**82,4%**).
- ⇒ **4,4%** от учениците от 5, 6 и 7 клас в София област декларират, че са бягали от къщи.
- ⇒ **52,2%** от учениците заявяват, че не им се е случвало да искат да избягат от къщи, защото не са имали причина.
- ⇒ **58,3%** от учениците споделят, че не им се е случвало да се чувстват предавани от близките си.
- ⇒ Свободното си време учениците най-често прекарват с приятели (**69,8%**), спортуват (**41,8%**), гледат телевизия (**38,9%**).
- ⇒ **34,2%** от учениците споделят, че прекарват в Интернет 2-3 часа дневно.
- ⇒ **39,0%** от учениците прекарват в Интернет 4 и повече часа дневно.
- ⇒ **36,0%** от учениците заявяват, че повечето от съучениците им ги харесват.

- ⇒ **53,4%** от учениците от 5, 6 и 7 клас в София област заявяват, че разговарят с родителите си по въпроси, свързани с употребата на наркотици.
- ⇒ **25,6%** от учениците заявяват, че разговарят със съучениците и приятелите си извън училище за наркотици.
- ⇒ С учители и педагогически съветници в училище за наркотици разговарят **39,2%** от учениците.
- ⇒ **46,7%** от учениците от 5, 6 и 7 клас мислят, че в училище трябва да се разговаря открито за тютюнопушенето.
- ⇒ **29,9%** от учениците са на мнение, че трябва открито да се разговаря в училище за сексуалното възпитание.
- ⇒ **44,7%** от учениците са на мнение, че в училище трябва открито да се разговаря за употребата на алкохол.
- ⇒ **46,5%** от учениците са на мнение, че в училище трябва открито да се разговаря за употребата на наркотици.
- ⇒ **47,0%** от учениците са на мнение, че в училище трябва открито да се разговаря за насилието в живота.
- ⇒ **45,0%** от учениците са на мнение, че в училище трябва открито да се разговаря за религията.
- ⇒ **16,4%** от учениците в 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област са пушили цигари поне веднъж през живота си.
- ⇒ **10,2%** от учениците в 5, 6 и 7 клас на територията на София област са пушили през последните 30 дни.
- ⇒ **32,1%** от пушилите някога ученици, са запазили първата си цигара на 11 години.
- ⇒ Средната възраст, на която учениците от 5-7 клас, които са пушили някога, са запалили първата си цигара, е **10,9** години.

⇒ **28,9%** от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област заявяват, че са пили алкохол някога през живота си.

⇒ **77,7%** от учениците в 5, 6 и 7 клас в София област, които са пили алкохол поне веднъж в живота си, споделят, че са употребявали алкохол през последните 12 месеца.

⇒ **25,3%** от учениците, пили някога алкохол, заявяват, че са изпили първото си питие на 10 години.

⇒ Средната възраст, на която учениците 5-7 клас от София област, са изпили първото си питие, е 10,6 години.

⇒ **49,0%** от учениците, които някога са употребявали алкохол, твърдят, че не са се напивали през последните 12 месеца, а **28,7%** са се напивали поне веднъж.

⇒ **46,6%** от учениците, които някога са пили алкохол, споделят, че пият бира, **40,5%** пият вино, **39,5%** пият концентрати, **18,9%** – алкохолни коктейли, а **12,8%** нямат предпочитания какъв алкохол да пият и употребяват различни видове алкохол.

⇒ **74,0%** от учениците не са имали проблеми във връзка с тяхната употреба на алкохол.

⇒ Болшинството (**95,4%**) от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област декларират, че не са присъствали на купон, на който са се вземали наркотици, а **5,4%** са присъствали на такъв купон.

⇒ Болшинството (**95,8%**) от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област декларират, че не са им предлагани наркотици през последните 12 месеца.

⇒ Болшинството (**96,7%**) от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област декларират, че никога през живота си не

са употребявали наркотици.

⇒ Учениците, които са употребявали наркотици някога през живота си, споделят, че са употребявали едно или няколко от следните наркотични вещества: марихуана, пико, амфетамини, метамфетамини, кристали, халюциногенни гъби, кокаин, хероин, екстази, синтетични канабиноиди.

⇒ 64,7% от учениците, които употребяват наркотици, са употребявали през последната година.

⇒ Средната възраст, на която учениците 5-7 клас от София област, за пръв път са употребили наркотични вещества, е 11,2 години.

⇒ Най-честите причини, за да употребят наркотици, са от любопитство, да опитат нещо непознато, за удоволствие, да изпитат временен приятен ефект и от скука.

⇒ Учениците, които са употребявали някога наркотици, най-често се снабдяват от приятели/съученици (50,0%).

⇒ 58,7% от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област заявяват, че знаят за въздействието и последствията от употребата на наркотици.

⇒ 33,8% от учениците споделят, че знаят за въздействието и последствията от употребата на наркотици от разговорите с родителите си; от учители, педагогически съветници (28,1%); от предавания по телевизията (21,0%).

⇒ 10,9% от учениците твърдят, че има вероятност в бъдеще да употребяват наркотици.

⇒ 47,6% от учениците не могат да преценят след колко време употребата на наркотични вещества може да доведе до зависимост.

⇒ 32,1% от учениците смятат, че след първите 2-3 пъти употребата

на наркотици води до привикване.

⇒ **42,5%** от учениците смятат, че човек може да се откаже от наркотиците, ако има силна воля. **36,5%** мислят, че може да се откаже, но много трудно, а **31,1%** само чрез лечение.

⇒ **58,0%** от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област споделят, че ако техен приятел употребява наркотични вещества, те ще говорят лично с него за вредите от наркотиците, за да му помогнат.

⇒ **81,6%** от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област се обединяват около мнението, че употребата на наркотици е проблем за страната ни.

⇒ **72,4%** от учениците смятат, че употребата на наркотици е проблем за града им.

⇒ **72,2%** от учениците са на мнение, че употребата на наркотици е проблем за училището им.

⇒ **86,0%** от учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област смятат, че има голям риск за здравето на хората, които пушат често цигари.

⇒ **75,7%** от учениците са на мнение, че има голям риск за здравето на хората, които пият често алкохол.

⇒ **94,6%** от учениците мислят, че има голям риск за здравето на хората, които употребяват наркотици.

⇒ **56,0%** от родителите на учениците от 5, 6 и 7 клас в училищата на територията на София област имат отрицателно отношение към лицата, употребяващи наркотици.

⇒ **35,4%** от родителите на учениците от 5, 6 и 7 клас не са разговаряли с децата си на тази тема.

Мнението на редица водещи експерти в областта на детско-юношеското развитие е, че именно пубертетът е решаващият период, в който трябва да бъде отделено особено внимание на младежите, за да се изградят стабилни модели на поведение и доверие, както и да се изгради тяхната ценностна система, изключваща употребата на цигари, алкохол и наркотици. В този период от своето развитие (във възраст между 10 и 13 години) подрастващите са лесно податливи на различни влияния и са склонни към рисково поведение. Едни от най-неправилните решения подрастващите взимат именно в този период. Пътят на тийнейджърите към съзряването нерядко е изпълнен с редица опасности и рисково поведение. Разговорите с подрастващите за сексуалността, отношенията с връстниците, влиянието и зависимостта от тютюн, наркотици и алкохол, както и влиянието на интернет и медиите, са едни от най-трудните, но необходими за обсъждане теми. За тях трябва да се говори често както в семейството, така и в училище, за да не се превърнат в теми „табу“, а да помогнат на тийнейджърите да вземат правилните решения. В този период от живота си децата се поддават в голяма степен на емоциите си, които варират от високо самочувствие, уважение и обич към семейството и приятелите, до ниско самочувствие, несигурност, съмнения и нестабилност. Семейството, училищната среда и приятелите играят съществена роля при изграждането на възприятието на подрастващите за обществото и света като цяло, в частност и отношението им към алкохола, тютюнопушенето и употребата на наркотици.

Вземайки предвид данните от проучването и мнението на специалистите, по-долу са представени следните препоръки.

VII.2. Основни препоръки

Взимайки предвид не много високите дялове на учениците, които смятат, че в училище трябва да се разговаря открито за тютюнопушенето, употребата на алкохол или наркотици, сексуалното възпитание, насилието в живота и религията и високите дялове на тези ученици, които твърдят, че не са разговаряли с учителите/педагогическите съветници и приятелите/съучениците си по въпроси, свързани с наркотиците, препоръчваме:

✓ Както в семействата, така и в училище да се говори по-често по теми като тютюнопушенето, употребата на алкохол и наркотици, насилието като цяло, сексуалното образование и други, свързани с възпитанието и оформянето на миногледа на учениците от 5-7 клас. Тези теми са ключови за поведението и здравето на учениците от една страна и от друга, необходимо е учениците да бъдат подробно информирани относно вредите, които тютюневите изделия, алкохолът и наркотиците нанасят на организма им и какви са последствията в бъдеще, за да могат да вземат самостоятелно и убедено своето информирано решение.

✓ Необходимо е да се изгради отговорност на учениците към тяхното здраве и към здравето на околните, те да бъдат убедени, че приемането на наркотици, алкохол и пушенето на цигари са не само вредни навици, но и порочни практики, които биха могли да навредят както на самите тях, така и на близките им.

✓ Предвид това, че се увеличава делът на учениците, които в по-ранна възраст започват да употребяват цигари, алкохол или наркотици е препоръчително да се разработи програма или политика, чрез която поне веднъж месечно учениците да получават информация по тези теми. Усилията трябва да бъдат съвместни както в училище, така и в семействата, за да се постигнат трайни резултати.

✓ Предвид това, че 10,9% от учениците от София област са заявили, че съществува вероятност (голяма или не толкова голяма) да употребят наркотици в бъдеще е препоръчително повишаване на информираността на учениците относно вредите за здравето и психиката от употребата на наркотици.

✓ Предвид това, че 73,3% от учениците прекарват в Интернет 2 и повече часа дневно е необходимо да се помисли за интернет съдържание, предимно в най-използваните от учениците сайтове, например Тик-Ток, Фейсбук и Ютюб, относно вредите и последствията от употребата на цигари, алкохол и наркотици. Тази информация би могла да бъде представена от популярни сред учениците инфлуенсъри и/или личности, които да привлекат вниманието на учениците.

✓ Предвид това, че приблизително 46,6% от родителите не разговарят с децата си относно наркотиците е препоръчително да се направят стъпки в посока на по-активното включване на родителите в превенцията на учениците както относно употребата на наркотици, така и в други проблемни области от живота на учениците, които биха оказали негативно влияние върху здравето и психиката им.

✓ Препоръчва се създаването на информационни кампании, както на територията на града/областта, така и в цялата страна, с фокус върху въздействието и последствията от употребата на тютюн, алкохол и наркотици, нуждата от физическа активност и др.

✓ Препоръчва се привличането на известни личности, обичани от младите хора – певци, артисти, спортисти, блогъри, инфлуенсъри, които да говорят по проблемните теми.